

MUNI

Konstrukce výzkumného problému, výzkumné otázky

ZURn6337 Fokusní skupiny

O čem to dnes bude

- Mýtus freestyle kvalitativního výzkumu
- Velká trojice kvalitativního výzkumu
 - Výzkumné téma
 - Výzkumný problém
 - Výzkumná otázka
 - Řešení nesází s jejich vytvářením
- Cvičení a ilustrace

Operativa na začátek

Tabulka

- <https://ucnmuni.sharepoint.com/:x:/t/ZURn6337Fokusnaskupiny/ESOK2P-YhGRMsHs3jR68vJ0BR3Y78FCAYrcxt-g4rkhgGw?e=TPa11V>

Rezervační systém a post

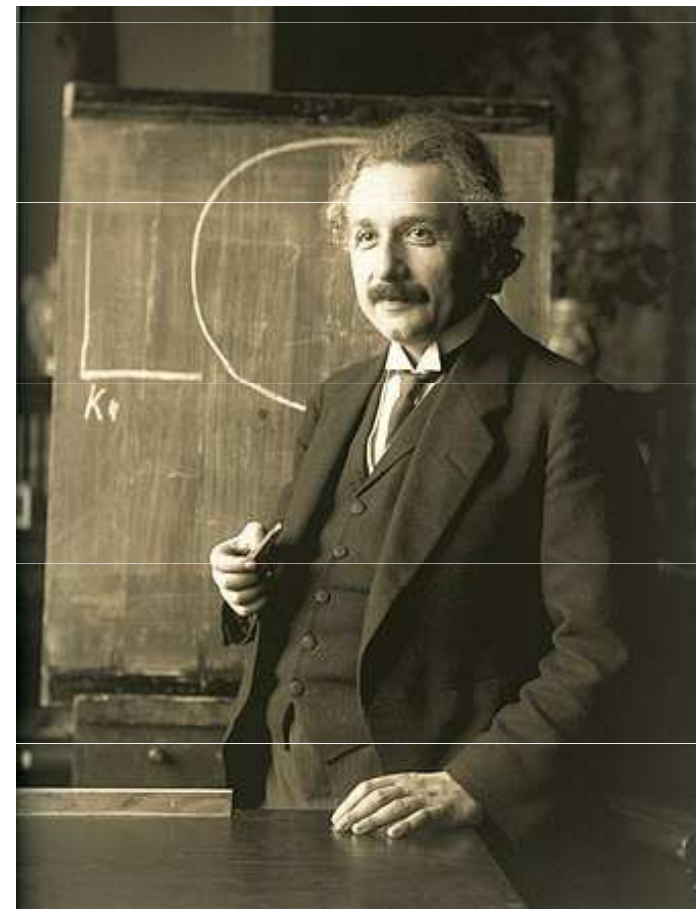
Jsi studující bakalářského programu Mediální studia a žurnalistika ve druhém nebo čtvrtém semestru?

Pomoz studujícím kurzu ZURn6337 Fokusní skupiny naplnit jejich praktickou výuku a katedře zlepšit podmínky studujících tím, že se zúčastníš skupinové diskuse na téma "Studijní zkušenosti".

<https://bit.ly/StudijniZkusenosti>

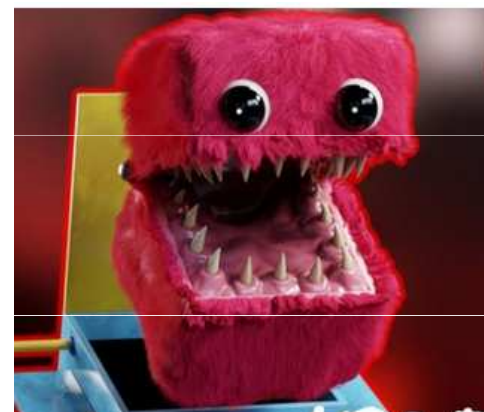

- *„Formulace problému je často zásadnější, než jeho řešení, které může být jen otázkou matematického nebo experimentálního umu“.* (Einstein, Infeld 1938)
- *„Kdybych měl hodinu na vyřešení problému, strávil bych 55 minut přemýšlením o problému a pět minut přemýšlením o řešení.“* (Einstein in Kozinetz 2019)

„Naivní induktivismus“ v kvalitativním výzkumu

- Na počátku je **zájem a nadšení pro výzkum**.
- Pak je terén, ve kterém **stačí pozorovat**, aniž víme, co. Ono „co“ se vynoří.
- Vychází z **antropologického naturalismu** (18. a 19. století.) a z boje o vědeckou legitimitu (x pozitivismus): polní výzkum, deskripce, vytváření teorií.
- Později etablování **zakotvené teorie** (60. léta 20. stol.): teorie se vynořuje z dat.
- Rozdíl mezi analytickou dedukcí (teoretický předpoklad-hypotéza-data) a indukcí (data-předpoklad-teorie).
- Jakákoliv „**kontaminace teorií**“ nebo předpoklady zavání pozitivismem a „znásilňuje terén“.

Sociální jev vybafující na prostě zkoumajícího nadšeného výzkumníka.

Kritika

- Je nemožné do terénu vstoupit jako tabula rasa:
 - Všichni jsme nositeli nějakých hodnot, postojů, zájmů, apod. (Weber)
 - Radikálně naturalistická pozice je také odrazem jistého druhu teorie (ontologicko-epistemologické)
- Riskujeme, že:
 - Něco podstatného „nevidíme“ (naše zakotvení nám dává jen omezenou perspektivu)
 - Utoneme ve stále se rozšiřujícím terénu nebo datech (nevidíme hranice pole a faset jevu)
 - Ztratíme orientaci -> výzkum se rozpadne nebo stočí směrem, který nekoresponduje s předchozím stavem nebo předpokladem, nebudeme schopni vybrat si z „nekonečného“ počtu možných hledisek
 - Nedokážeme přijít s žádným „zobecněním“ (každá drobnost je unikátní), čistá deskripce
 - Budeme do nekonečna čekat, až se „něco vyjeví“.
 - Budeme příliš sebejistí nebo vystrašení
- Jde o alibi špatně provedeného výzkumu („Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí.“ NZ Lukáš 23,34)

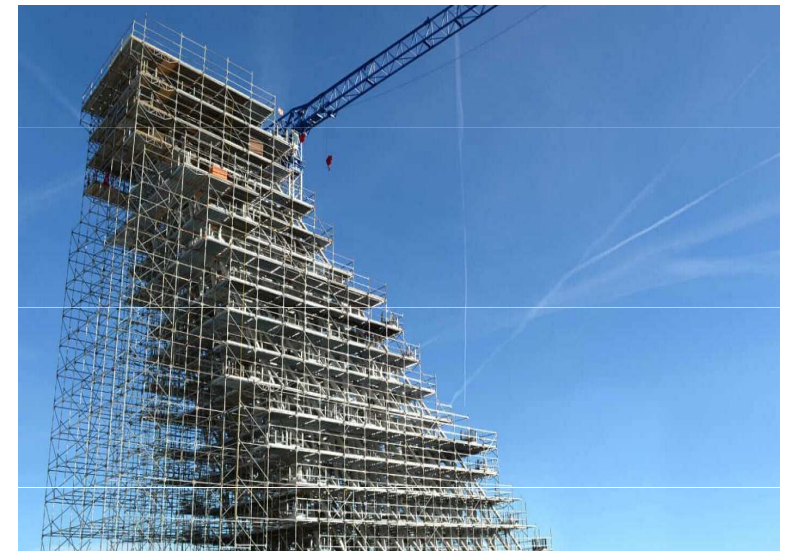
Jak z toho tedy ven?

- Výzkumné téma
- Výzkumný problém
- Výzkumná otázka

Povaha a úloha výzkumného problému a výzkumné otázky

- Jde o dva pilíře výzkumu, každý hraje jinou roli, ale prozatím je berme jako jeden celek.
- Metafora **lešení** (Turner 2009), metafora **olovnice** (Chenail, 1998)
- **Lešení:**
 - Lešení = výzkumný problém/otázka
 - Dům = výzkum
 - Interaktivní proces: lešení pomáhá udržovat přehled o povaze (původu), stavu a hranicích domu a umožňuje jej budovat; dům naopak dává smysl lešení a umožňuje mu v dané podobě existovat
 - Pokud se pohne lešení, dům bude viděn (jiné prvky fasády) a budován jinak (nebudete montovat okap), pokud se ukáže, že dům musí být budován jinak (např. přidán balkon na druhé straně), musí se pohnout lešení.

Povaha a úloha výzkumného problému a výzkumné otázky

– Olovnice:

- Olovnice = výzkumná otázka
- Měřený materiál = výzkum
- Olovnice **pomáhá udržovat korespondenci** mezi:
 - „proč“ (výzkumný problém),
 - „jak“ (výzkumná otázka/metoda),
 - „čím“ (data/prostředí) a
 - s „jakým výsledkem“ (interpretace).

Výzkumné téma

- Nejobecnější vymezení předmětu zkoumání (např. sociální exkluze)
- Určuje **střed perspektivy** v síti jevů (sociální exkluze je středem zájmu, chudoba, ghettoizace a sociální třída jsou „sekundární jevy“, ne naopak)
- **Oboustranný vztah** s výzkumným problémem:
 - VP ho upřesňuje
 - Z VP vyplývá
 - Při tvorbě výzkumu lze postupovat oběma směry, fakticky je ale vztah vždy oboustranný
- Často jedno- (aspirace) nebo několikaslovné (studijní aspirace/studijní aspirace studujících VŠ)

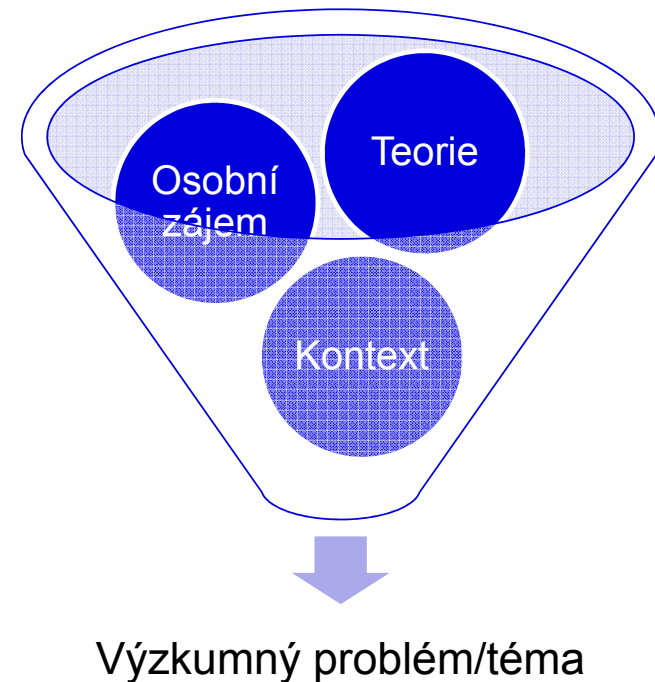
Výzkumný problém

- Vymezení **výzkumného záměru** (co se děje?)
 - Jaký je **původ výzkumného zájmu** (jaké jevy se dějí/sbíhají, co se mění, co není jasné, co je jinak?)
 - **Z jakých** teoretických a (interpretativismus, UGT, hegelianství, marxismus) a oborových (filozofie, politologie, marketing) **pozic se na věc díváme.**
 - V jakém **kontextu** je výzkum situován (časovém, institucionálním, geografickém, sociálním, kulturním)
- **Legitimizace** výzkumného záměru (proč je to důležité?)
 - Proč něco takového zkoumat?
 - Kdo a proč poptává/zadává?
 - Proč právě takto?
- **Ústí do formulace výzkumné otázky**
 - ...proto si klademe za cíl zkoumat...
- V textu je mu vyhrazen většinou **úvod** nebo část pro **přehled literatury**

Výzkumný problém

Zdroje

- Osobní zájem a nadšení, zkušenost, zážitek
 - Údiv, otažitost, antipatie (nutnost velké motivace a etická rigorosnost)
 - Profesní/odborná zkušenost
 - Interakce s jinými odborníky
 - Mezera ve vědění (identifikované „slepé“ místo v současném vědění).
 - Nic nevíme
 - Místní zakotvenost
 - Populační zakotvenost
 - Časová zakotvenost
 - Něco v datech nehraje/něco zajímavého se děje a nejde to vysvětlit
 - Nespokojenost se současným věděním (povrchnost, neadekvátnost, zastaralost apod.)
 - Nenadálá/zvláštní událost (COVID, válka, hurikán, nepokoje)
 - disruptivní potenciál (entometodologie, kulturní sociologie)
 - případová studie
 - Poptávka, zadání, možnosti financování (grantové výzvy)
 - různá míra volnosti
- 12 – Dostupnost (zdrojů, terénu, aktérů)

Příklad formulace výzkumného problému

Introduction

A growing number of educational researchers (e.g. Louis, Murphy, & Smylie, 2016; Noddings, 2015), and practitioners recognise care for students as an important component of education. Care in education means establishing relationships with students and actively promoting their well-being holistically (Dewey, 1915, 1959); including facilitating policies, practices and activities that support their intellectual, physical and emotional health (Beck, 1992; Delpit, 2006; Murphy & Louis, 1994; Noddings, 1984; Shade, 1997). Students who feel cared for by teachers and school leaders, especially students from historically underperforming, disenfranchised groups, respond by expending more effort in school. Their sense of academic identity can then improve, and they tend to enjoy school more (Beck, 1992; Delpit, 2006; Murphy & Louis, 1994; Noddings, 1984; Shade, 1997). These improvements can, in turn, lead to improvements in rates of attendance and academic performance. Care in teaching and school leadership, according to care ethicists, may be the crucial piece missing from unsuccessful reform efforts to close persistent achievement gaps (Beck, 1992; Delpit, 2006; Noddings, 1984; Shade, 1997).

Leadership models have been developed around the ideal of facilitating a climate of both interpersonal and institutional caring (Noddings, 1984; Siddle-Walker & Snarey, 2004). Louis et al. (2016) note that for caring to be effective, teachers should care for students in a way that is responsive to their needs. Multiple factors make educating today's youth in a caring manner more complex, including

increasing accountability, increasing diversity, achievement and socio-economic gaps, generational gaps, and complex social ills and issues.

Although much of the research on caring for students focuses on the role of the teacher in promoting care, the ones who are ultimately responsible for promoting care throughout their institutions are school leaders (Siddle Walker, 1996; Siddle-Walker & Snarey, 2004). Siddle-Walker and Siddle Walker & Snarey introduce the notion of institutional caring to describe the role of leaders in promoting care. A principal can foster a caring school culture by hiring caring teachers, enforcing student-friendly policies and procedures, and providing ongoing professional development to train teachers to demonstrate care in ways that students appreciate. As Louis et al. (2016) showed school leaders have an indirect relationship to student achievement, inasmuch as they provide a foundation for school community and culture. Teacher retention rate is directly linked to school leadership (Boyd et al., 2011; Shaw & Newton, 2014), as teachers choose to remain in even the most challenging school when they feel supported and appreciated by their principals (Simon & Johnson, 2013).

In my previous work, (Bass, 2009, 2012), I found that administrators believe they are caring, that their caring practices promote caring school cultures, and that they themselves demonstrate care toward their students in various ways. Many even view themselves as surrogate mothers and fathers for their students, and are guided by a personal and professional sense of ethics to act in their students' best interests. In general, it is believed that educational leaders are professionally, morally and ethically bound to provide caring leadership.

Care ethicists have defined 'care' as the act of feeling enough passion or compassion about an issue to be moved to do something (Gilligan, 1982; Mayeroff, 1971; Noddings, 1984). Similarly, Gilligan (1982) connected care to empathy rather than abstract ethical principles. Such emotion-based definitions do not take into account the wide range of personalities and characteristics of teachers and school leaders, who may demonstrate care for students in a variety of ways.

Another limitation of the education literature on caring is that current conceptions of caring are constructed from the perspectives of teachers and school leaders, rather than students themselves. For example, the comprehensive standards set forth by the Council of Chief State School Officers (CCSSO) assert that educational leaders should demonstrate care in their work with students. The CCSSO's 2015 Professional Standards for Educational Leaders calls for leaders to 'promote the academic success and well-being of every student, characterized by supportive relationships and a personalized culture of care'. However, these standards were developed based on adults' perspectives of what students need in order to feel cared for and safe in schools, rather than accounting for students' points of view. Further, they do not provide concrete examples of activities that students would deem as caring.

Caring for students cannot be compartmentalised into caring based solely upon their academic pursuits. The purpose of education, as articulated by Dewey (1915, 1959), includes educating the whole child, which should include social (p. 22, 1959), intellectual and emotional development (p. 51, 1959). Beck cites Rich (1971, p. 56) as

calling on leaders to recognize the value and importance of educators' wrestling with the question, 'what does it mean to be fully human?' and seeking a course of action that leads to the emergence of growth of creative thought, self-expressions and life style ...

These notions are confirmed in the viewpoints of students from this study, as well as others that consider the perspectives of students.

VP: Péče ve vzdělávacím procesu hraje nezastupitelnou a stále důležitější roli, avšak je pojímána reduktivně (jako emoční) a pohledem potenciálních pečujících (dospělých, vyučujících), nikoliv pohledem potenciálních příjemců péče (mladých studujících).

Co se může stát při hledání VP a co s tím?

- Přílišné zjednodušení (např. Proč jsou mladí lidé závislí na FB?)
 - Rozvoj citlivosti:
 - Historické: Je to opravdu tak, nebo jde jen o dobovou morální paniku?
 - Kulturní: Je závislost nejhodnějším konceptem?
 - Politickou: Kdo rozvíjí tento narativ? (vědění a mluvení = moc)
 - Kontextová: Je „závislost“ věc „všech“ mladých?; Nenabývá tato „závislost“ nějakých podob, které nejsou „závislostí“?; Zakouší mladí nakládání s FB jako „závislost“?
 - Studium literatury:
 - Odborná: studie, klasické teoretické stati, současné teorie, empirické stati, metastudie
 - Neodborné: zpravodajství, beletrie, umění, „věci z internetu“
 - Studium dat
 - Zavedení „třetí proměnné“ (vrstvy zkoumání/kontextu):
 - „Populační“: Mladí lidé s diagnostikovanou závislostí x nediodagnostikovanou závislostí
 - Kontextuální: Mladí lidé z různě stabilních rodinných prostředí
 - Bavte se s lidmi okolo!

Co se může stát při hledání VP a co s tím?

- Přílišná **komplexnost** (strategie naběračky): Jaké jsou obecné, materiální, intelektuální a morální podmínky žen a mužů, pracujících v továrnách.
- Vývojový **diagram**: nakreslit předpokládané vztahy mezi pojmy:
 - jsou některé součástí jiných? Je možné použít obecnější pojmenování (organizační kultura?, pracovní podmínky? interpersonální vztahy?)
 - nelze některé aspekty vyřadit?
- Metoda **hádanky**: o co nám vlastně jde? Co chceme uhádnout? Co je středem našeho zájmu? Která otázka/problém mě nejvíce zajímá?
použijte třeba tabulku typů výzkumných otázek nebo typů výzkumu s užitím FG (explorační, evaluační apod.)
- **Bavte se** s lidmi okolo!

Výzkumná otázka

Hlavní znaky

- Převádí výzkumný problém do **jedné tázací věty** (nebo několika málo vět) .
- **Kondenzuje VP** (paradigma/teoreticko-oborovou pozici) + **implikuje metodu, data a interpretaci**.
- Může přímo „nasedat“ na VP, nebo jej může nově upřesňovat.
- Velmi konkrétně **vymezují očekávání** od výzkumu.
- **Implicitní** („cíle“, „účel“, „záměr“,...) nebo **explicitní** („...proto si klademe (výzkumnou) otázku...“).
- **Nikdy** neformulovat tak, aby bylo možno odpovědět jen „ano“ nebo „ne“ (zda). Ptáme se **proč, jak, apod.**

Výzkumná otázka

Typy (na základě Ritchie 2003 in Rapley 2022, zřehledněno)

Funkce	Otázka	Zaměření na	Příklad prvotního návrhu VO
Exploratorní: popis formy a povahy	Jak něco existuje, jakou to má povahu?	Význam, konfigurace a struktury, třídy	Jak lidé zakouší účast na výzkumu? Jak lze kategorizovat způsoby participace účastníků/ic na výzkumu.
Explanatorní: zkoumání důvodů, vztahů mezi entitami	Proč se něco děje, odkud se to bere?	Motivace, původ	Jaké pobídky motivují účastníky/ce k účasti na výzkumech?
Evaluativní: posuzování efektivity	Jaký je účinek?	Vlivy, dopady, procesy	Jakým způsobem hodnotí participant/ky proceduru uzavření informovaného souhlasu?
Generativní: rozvoj teorie, strategií a způsobů jednání	Jak lze něco nového vytvořit?	Potenciál inovace, zlepšení	Jaké pobídky by motivovaly neúčastníky/ce k účasti ve výzkumu?

Výzkumná otázka

Proměna (exploračně-evaluační otázky)

- Běžně se VO postupně upravuje:

Table 16.3 An example of how research questions can change over time

Early draft research idea	Exploring the impact COVID-19 has had on primary healthcare professionals, primarily focusing on planning end-of-life care.
Early draft research question	How are remote conversations about withdrawing or withholding life-sustaining treatments conducted between primary care clinicians and patients, what are the challenges and how might they be overcome?
Final research question	How are remote conversations about emergency healthcare planning conducted between primary care clinicians and patients, what are the challenges and how might they be overcome?

- Všimněte si:
 - mizí „impact“
 - zpřesnění konceptualizace péče (emergency)
 - změnu perspektivy od „působení“ na profesionály na proces a jeho optimalizaci

- Poslední verze by chtěla rozepsat na podotázky (pak by byla přeformulována), nebo zpřesnit:
 - Nevíme k čemu se váží „challenges“
 - Nevíme, proč mají být překonávány (neznáme cíl procesu).
 - zvážit koncept terminální péče, namísto „emergency“
- Dva způsoby změny VO
 - **Zdokonalování**: spíše kosmetická úprava, zpřesnění (jádro zůstává nezměněno)
 - **Přerámování**: radikální změna objektu, perspektivy, metody apod.

Výzkumná otázka

A její vztah k teorii a metodě

- Slova použitá ve VO odkazují k tomu, jakými „teoretickými brýlemi“ se díváme na svět.
- Odkazují k ontologicko-epistemologickým teoriím = souboru předpokladů o tom, jaká je povaha světa, vztahů a jak se dají vůbec zkoumat („baťůžky“ předpokladů o světě, datech a analýze).

Slova a slovní spojení	Předpoklad	Analýza	
Připisovat, (sociálně) konstruovat význam	Lidé dávají smysl světu kolem sebe a vytváří tak sdílený význam, kolem kterého pak své jednání orientují.	Široká škála, více méně jakákoliv	Tematická analýza Analýza vycházející ze zakotvená teorie
Zakoušet, prožívat	Lidé svět okolo sebe zakouší na základě „mentálních obrazů“, které pak dávají smysl tomuto světu.	Nějaký typ fenomenologické analýzy	
Diskurz	Promluvy (a jednání) všech se různé prolínají, hierarchizují a vytváří „svazky“, které říkají jak se věci mají. Toto říkání má jistou závaznost a nese sebou vždy prvek moci.	Nějaký typ diskurzivní analýzy	
Životní zkušenost, trajektorie, narativ, biografie	Lidský život dává smysl „v celku“ a v časovém horizontu. Tento smysl se odkrývá v „příbězích a vyprávěních“ o životě, vč. zlomů, narušení apod.	Narativní, biografická analýza	
Normy, pravidla, řád	Lidé jednají podle zamlčených pravidel, které je možné odhalit třeba v konverzaci. Najít se dají tak, že do běžné konverzace začneme „házet vidle“.	Konverzační analýza	

Výzkumná otázka

A její vztah k teorii a metodě

Oblast zájmu: vliv životních událostí na organizaci a vnímání času

Výzkumná otázka: jak se mění organizace času u ženy před tím, než se stane matkou, a poté. **Jak ženy biograficky rekonstruují vnímání času před a po narození dítěte?**

Vytvořená data: biografický rozhovor

Procedury analýzy: rekonstrukce vyprávěného a žitého příběhu

Příklad VO

- Zpátky k výzkumu péče ve vzdělávání:

sider the perspectives of students.

Given the need for understanding how students construct and experience care, this study investigates student perspectives of caring in schools and delineates the distinct actions most appreciated by students as forms of care. This article explores the various ways in which high school students view and define caring, and provides insight into their preferences in caring practices. This investigation sheds light on what students desire from administrators and teachers in a diverse school setting, and why some students maintain they are not cared for, despite efforts by administrators and teachers to demonstrate care.

- Dokážete zjistit, kde je výzkumná otázka?

- Jak studující konstruují zkušenost péče...
- ...ve školách... a...
- rozlišují různé jednání jako péči...a...
- ...preferují...
- ...od školních představitelů a učitelů...
- Proč se někteří deklarují, že o ně není pečováno navzdory úsilí administrátorů a učitelů.

Jak by mohla VO znít explicitně?

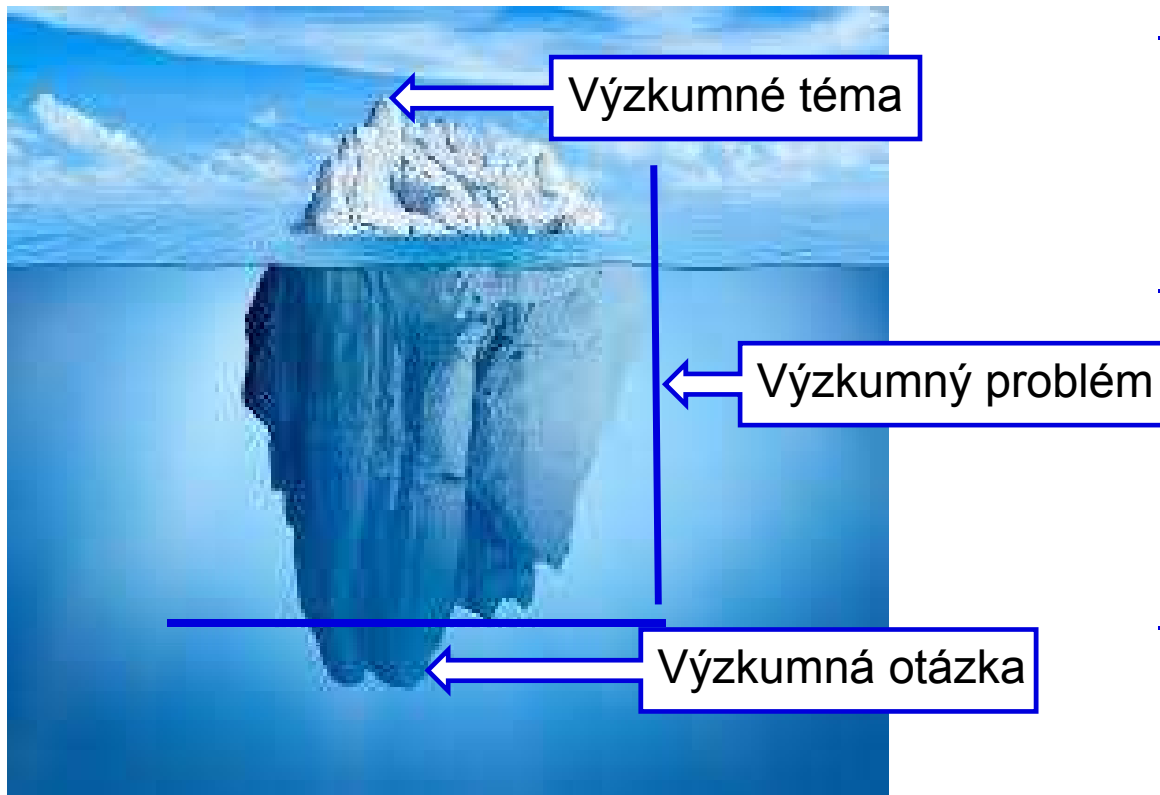
HVO: Jak studující konstruují zkušenost péče ve školním prostředí?

VO1: Jaké jednání vyučujících a dalších zaměstnanců/kyň vnímají jako péči/pečující?

VO2: Jak jednotlivé typy/druhy péče studující diferencují/hierarchizují?

VO3: Jak studující konstruují pocit vyloučení z péče?

Jak to tedy celé funguje?

- VT: obecná „špendlíková hlavička“
- VP: popis široký a zevrubný; definice sevřená s jasným tvarem
- VO: konkrétní, jasný tvar (velmi málo prostoru pro interpretační volnost)

Jak VP a VO fungují jako olovnice?

Na základě (Chenail, 1998) mírně upraveno

	Původní návrh	První spuštění olovnice	Úprava návrhu	Druhé spuštění olovnice po úpravě
Oblast zájmu	Odesílání dětí s nevinným šelestem ke kardiologickému specialistovi	Posílání dětí ke specialistovi	Odesílání dětí s nevinným šelestem ke kardiologickému specialistovi	Posílání dětí ke specialistovi
VO	Jakým způsobem proces předání pacienta způsobuje znepokojení rodičů?	Zkoumání procesu	Jaký význam přiřkládají rodiče aktu odeslání potomka ke kardiologickému specialistovi?	Zkoumání významu procesu
Data	Přepisy nahrávek rozhovorů/FG s rodiči	Rozhovory/FG o procesu s rodiči	Rozhovory/FG s rodiči	Rozhovory/FG o procesu s rodiči
Metoda	Diskurzivní analýza nahrávek rozhovorů/FG	Analýza diskurzu v rozhovorech/FG o procesu.	Diskurzivní analýza nahrávek rozhovorů/FG	Analýza diskurzu v rozhovorech/FG o procesu.

Důležité ale a uklidnění...

- Teorie je „zcitlivující“, ne zotročující:
 - Jde o předpoklady, ne o měřitelné hypotézy.
 - Dokud není studie hotová, jsou předpoklady **vždy prozatímní**.
- Důvody:
 - Něco **nefunguje/je jinak**: jev se chová jinak, lidé naznačují jiné souvislosti, důvody, smysl, nesedí teoretická perspektiva (není to o moci, je to o „rupturách“)
 - **nedostupnost** jevu/aktérů: lidé o tom nechtějí mluvit, nemám správné lidi
 - **nedostatek prostředků**: čas, peníze, počet lidí v týmu
- Řešení:
 - Úprava **předpokladů**
 - Úprava **realizace výzkumu**

VT, VP, VO v různých kontextech

– Akademický:

- velmi vysoké nároky na **rigoroznost, komplexitu a přesnost, sevřený styl i pozice v textech.**
- běžná časopisecká struktura i nároky stále více vyžadovány i při kvalitativním výzkumu (dvojsečné)

– Veřejné výstupy nebo vysoce aplikovaný kontext:

- nižší nároky, nutnost upřednostňovat **přístupnost, volnější styl** i nakládání v textech
- často uvedené v **implicitní podobě**
- důrazné doporučení: aplikovaný výzkum **neznamená výzkum „naivně induktivistický“**

A teď my

KMSŽ: Nechceme, aby mladí (2. a 4. semestr) studující odcházeli, chceme aby ve studiu zůstávali, můžete pro nás zjistit, jak toho dosáhnout?

Jaké bude naše výzkumné téma?

Důvody
předčasného
odchodu z Bc. studia

Co náš výzkumný problém?

Klesající motivace
studujících k
dokončení studia.

A výzkumná otázka?

Co vede k poklesu
motivace studujících
k dokončení studia?

Jak se proměňují
studijní motivace v
průběhu Bc. studia?

Cvičení

Vhodnost výzkumných otázek

Examine the following set of research questions. Which ones might be appropriately addressed by focus groups? Which ones are best reserved for other data collection methods? Why?

- a.** How do social pressures impact the self-worth of young women?
- b.** What is the relationship between individual attitudes and political behavior?
- c.** How does racism affect the everyday lives of minority groups?
- d.** How much of an effect does religiosity have on voting preferences?

O čem to dnes bylo

- Nadšeně koukat/ptát se nestačí
- O ledovci výzkumného tématu, problému a otázky
- O způsobech, jak jej nenechat rozpadnout nebo nabudřet
- O vytváření pracovní verze výzkumu